

פרוטוקול מס' 263

מס' 107 ועדת העבודה בישובי רמת הגולן
ל' שבט וא' אדר חש"ו, 1 ו-2 בפברואר 1976

השתתפו בס'ור חברי הועדה:

ש. ארבל-אלמוזלינו - יו"ר הועדה
א. אבסבי
פ. גרופר
ל. דיציאן
י. יודין
י. כהן
מ. צוקרמן

מלווים:

א. נחמני - מנהל חבל הגליל, הסוכנות היהודית
ש. אבני - ראש מינהל לבנייה כפרית, מ. השכון
י. שחר - המחלקה להתישבות, הסוכנות
א. מחלה - משרד השכון
ז. פרל - " "
צ. שחר - " "

מזכיר הועדה: מ. משולם

רשמה: א. אשמן

-959-

(נתקבל ביום 10.2.46)

אניעיםאנטולי גרנדוס:

שני הענפים העיקריים במפעל שלנו הם בניית לוחות חשמל ותכנון מתקני חשמל. אנחנו רוצים להגיע לתכנון כולל של יחידות תעשייתיות ומשקיות. כיום עוסקים רק בחשמל ובקרה. עובדים גם באינסטלציה של מתקני חשמל, זה עוזר לפתור בעיות של עודף ידיים עובדות בזמנים מסוימים. אנחנו מנסים כבר עכשיו להציע שרות מלא באוביקטים קטנים ובינוניים, כלומר גם תכנון, בניית הלוחות, אינסטלציה והרצה. כל החברים עובדים במקום, אין עובדי חוץ.

יש לנו תכנית לבנות בעתיד מפעל נוסף לכמה עשרות עובדים, אבל בנושא זה עדיין דנים.

הגרעין הוא של יוצאי רוסיה ואנחנו יושבים כאן שמונים. אני חושב שעוד כה הצלחנו ליצור את מערכת התעסוקה, ואנחנו חושבים שההתקדמות בעתיד תהיה הרבה יותר מהירה כי אנחנו כבר יושבים על איזו עזרה אפשר לסמוך, יודעים את מערכת היחסים בשוק.

אנחנו נהנים מתמיכה של מחלקת ההתיישבות לא רק בנושאים שהם במישרין בתחום פעולתה, אלא גם בליצירת מקורות תעסוקה לפי המקצועות של האנשים שיכולים לבוא אלינו בעתיד, שבימים מהסדר הנדסים וטכנאים.

אנחנו כיום 7 משפחות בלבד. בתחום זה לא די התקדמנו. כאשר נהיה שקטים יותר לגבי תעסוקה, נקדיש יותר מאמצים לגיוס אנשים. אני חושב שכבר הגענו לשלב זה, ואותה שנה וחצי שיש לפנינו להתארגנות עד שמשרד השכון יאפשר לנו להתיישב במקום החדש המיועד לנו, צריך יהיה להקדיש מאמצים לצרוף אנשים נוספים. אנחנו יכולים להגיע ל-25 משפחות. כידם ממחצית הבתים בנויים, אפשר לקבל 15 משפחות, ולא רק מעולי רוסיה. אנחנו מעדיפים לגבש גרעין פחות או יותר אחיד, כי זה יכול להיות כח משיכה לעולים מרוסיה. אבל איננו דוחים אחרים, יש לנו 4 משפחות מועדות להצטרפות לגרעין, משפחה אחת מצרפת, אחת מרוסיה, שתיים מישראל.

התעסוקה אינה משמשת מיגבלה לקליטה. השוק הוא די דינמי, המצב משתנה לפי ההצעות במכרזים. אני מאמין שלא תהיה היום בעיה לקלוט 5 - 10 משפחות נוספות. ויותר מזה, אנחנו מוכנים גם שיהיו בעיות של חוסר תעסוקה ועודף אנשים, ובלבד שיבואו אנשים.

אין לנו תכניות בשטח החקלאות. אנחנו חושבים שדי יהיה אם נצליח להקים את הדברים שאנחנו חושבים עליהם. הלוואי ונצליח.

א. נחמני: אנחנו רואים בגרעין זה גרעין בריא שבשל לשאת פרי. זה לא בגדר נסיון אלא בגדר ודאות. הגרעין הכה שורשים ופיתח ישוב שמבוסס על תעשייה.

ש. אבני: הקבוצה היא אמנם קטנה, אבל אם נזכור את המשברים שעברו עליה, הרי זו קבוצה שמבטיחה רבו אני הייתי ממליץ שהגידול יהיה בנוי בעיקר על יוצאי ברית המועצות, כי גיוון מהיר מדי יכול להיות לרועץ.

מסרנו לאניעם לתכנן את נושא החשמל בקשת.
אם רמת הגולן תפתח כפי שאנחנו מצפים ובאניעם יהיה כח אדם, תהיה עבודה
לא מעטה ברמה וגם מחוצה לה.

אשר לבינוני, בימים אלה ניתנה הוראה לסיים
את הכשרת השטח. אנחנו עושים את כל ההכנות כדי שבאפריל יוחל בבנייה
של 30 בתים. למען היעילות אולי נצליח להגדיל את המספר ולבנות 40 בתים,
על תקציב 1975. אם לא יוצרו קשיים בלתי נראים מראש, אנחנו מקווים שבמאי
או יוני 1977 נוכל למסור למתיישבים את המפתח.

רמת-מגשימים

יצחק נס:
רמת-מגשימים היא ישוב של איגוד המושבים של
הפועל-המזרחי. הישוב עלה על הקרקע ב-1968.
הישוב מונה 38 משפחות, 84 ילדים, 12 בנות בשנת שרות, 6 רווקים.
בישיבתהחשדדר יש 85 תלמידים.

ענפי המשק: פלחה, זרעים, מטאי תפוחים, אבוקדו,
בקר, הודיים. אפשר לחיות בכבוד.

אנחנו נעזרים הרבה במחלקה להתיישבות ובמשרד
השכון. יש 50 בתים גמורים, 10 בתים בשלבים של סיום בנייה, 10 באמצע
הבנייה ו-10 בהתחלה. המיגבלה לקליטת אנשים נוספים היא הדיור. רמת
מגשימים ויתרה בשנה אחת על 10 בתים, כשעברנו ממחנה הישן למחנה הזה,
וזה הגורם לאיחור, אם כי משרד אצל הלך לקראתנו כשחזרנו בנו מן הויתור.
בעוד 4 שנים נקבל עוד 10 בתים.

חלק מהבתים משמשים לא לצרכי מקורים, אלא
לביית הספר. בית הספר האזורי הדתי בדרום הגלן מתקיים פה. בית הספר ייבנה
במרכז האזורי בחיספין, הבנייה תתחיל לאחר שמשרד החינוך יאשר את
התכניות.

ש. אבני:
בית הספר האזורי מתוקצב אצלנו, והבנייה תוכל
להתחיל מיד לאחר שיהיה אישור של משרד החינוך.
התכנית היא ל-12 כיתות, עם כל חדרי הספח והמינהלה. בשלב ראשון יהיה
12 כיתות לשלושה ישובים שכבר קיימים ולישוב רביעי שעומדים לבנות באביב.

יצחק נס:
על בית ספר זה ישענו גם קשת ויונתן. גן ילדים
מקיים כל ישוב במקומו. יש לנו שתי כיתות
גן ופעוטון. בענייני בית הספר והגן משרד החינוך הוא הכתובת, לפעוטון
איך כתובת.

המשק נושא את עצמו יפה מאד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: זהו הביקור השלישי של ועדת העבודה ברמת-
מגשימים, ובכל פעם רואים התפתחות ותנופה
גדולה יותר. יש לברך על שיתוף הפעולה והעזרה ההדדית שיש ביניכם
ובין יתר הישובים ברמה.

מרום גולן

ציפי הראל: חודש אחרי מלחמת ששת הימים עלינו לרמה, ששה חברים משוגעים-לדבר. עד 1972 ישבנו בקוניטרה, רצון לשוב קבע היה כבר מ-1968, אבל הבנייה החילה בסוף 1969. למקום זה עברנו כבר כקיבוץ גדול. ב-1972 היו כבר יותר מ-90 יחידות דיור. בישיבתנו בקוניטרה היה לנו יתרון, יכולנו בכל פעם לשפץ בית נוסף ולקלוט חברים נוספים.

את ההפגזה הראשונה קיבלנו בישוב החדש בנובמבר 1972 ונהרג מרכז המשק שלנו. המשק נפגע קשות. שבועיים לאחר מכן היתה הפגזה נוספת. לא כדאי לדבר על מלחמת יום הכיפורים, אבל בעקבות מלחמת יום הכיפורים ומלחמת ההתשה נלמדו הלקחים ויש לנו כישוי בטחוני.

נושא הבנייה במרום גולן מכוסה. מרום גולן אינו יכול לבוא בתביעות בתחום הבנייה. כיום כל הבתים מלאים ויש 48 יחידות בגמר בנייה.

שמסון גלר: ענפי המשק העיקריים: 320 דונם מטע תפוחים, בשר לבקר - 700 אמהות, תפוחי אדמה לזריעה - ענף חדש בארץ, מחצבת סוף שמעסיקה כעשרים חברים. יש חכנית לגדל אגוזי המלך. יש מקום לציין כי בכל הענפים האלה יש לנו יתרון יחסי. פוטנציאל המרעה ברמת הגולן הוא גהול מאד. כ-10 אנשים עובדים בנגריה המייצרת רהיטים חצי-סטנדרטיים, בעיקר ארונות קיר. מכסת המים שלנו היא 1.5 מיליון קוב.

א. נחמני: למרום גולן מתוכננות מאה יחידות.

שמסון גלר: יש יותר אנשים מאשר יחידות.

ש. אבני: 270 יחידות דיור גמורות ובבנייה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: רבים מאתנו זוכרים את שש המשפחות הראשונות בשכונ-הקצינים בקוניטרה, מיד אחרי מלחמת ששת הימים. התחילו בתעשיית קרמיקה, פתחו מלון. יש לציין את הראשונות של אנשי מרום גולן, והם בודאי יכולים להיות שמחים וגאים על היש הגדול שנוצר בעקבות המאחז שלהם ברמה. מרום גולן ממשיך ללדות ולסייע לישובים שבאו אחריו. הישוב הזה, ביחד עם עין זיוון, אלרום, קבעו שהגבול יעבור במקום שהוא עובר ולא מערבה מזה. אנחנו מקווים שימשיכו בפיתוח הרמה ומאחלים להם שגשוג.

נוה אטי"ב

יואל זיו: זו הנקודה היחידה ברמה שמתפרנסת על תיירות. הדירה משמשת גם למגורים וגם לפרנסה, כייש בדירה חדר נוסף שנקרא חדר-קייטן. בעתיד הקרוב נפתח בית הארחה ויתווספו עוד 70 חדרים.

הבניין שאנחנו נמצאים בו נועד להיות חדר אוכל, מועדון וצרכניה. אבל הקדשנו אותו לבית ההארחה, כי זהו מקור הפרנסה שלנו. היום יש לנו 30 חדרים לקייטנים והתפוסה מלאה. אני רוצה להודות לכל הגורמים שעזרו לפתיחת בית הארחה: משרד השכון, משרד התיירות, ההסתדרות הציונית.

היום יש בישוב 40 מבנים. התכנון הוא ל-100

יחידות.

המחזור הכספי, כולל אתר החרמון ובית ההארחה הוא 7 מיליון לירות, ביחד עם עבודות חוץ המחזור מגיע ל-11 מיליון. אחת הבעיות הקשות היא מה לעשות בקיץ. היום אנחנו רשומים כקבלנים לעבודות עפר, משתתפים במכרזים של משרדים ממלתיים. אבל אין זה ענף רצוי לנו. אנחנו רוצים לעסוק בחקלאות ובבקר. ברמת הגולן יש שדות מרעה לרוב, הבעיה היא ששדות אלה תפוסים על ידי ישובים שמחוץ לרמה, ישובים בעמק החולה, וגם קבלנים פרטיים.

אנחנו מנסים לפתח את בית ההארחה גם בקיץ. מוכרחה להיות אלטרנטיבה לתיירות ועבודות חוץ. אנחנו מעבדים 140 דונם מטע תפוחים, ומקווים לקבל זטח גדול יותר.

הישוב קם על ידי גרעין של בודדים שהתארגן בצבא, ועבר שלבים שונים. כיום הבעיה היא השכון. אנחנו מקבלים עשרות פניות של אנשים שרוצים להצטרף אלינו, אנחנו זקוקים להם, אבל חסר שכון. יש במשק 40 יחידות דיור, אבל יש לנו יותר מ-20 ילדים בגל צעיר ואנחנו צריכים בית אחד לגן ילדים ועוד בית לפעוטון, התפוסה שם גבוהה מאד ובשנה הבאה נצטרך להקדיש לצורך זה עוד בית. משרד החינוך התחייב לאשר התחלת בנייה של גן באפריל 1976. יש אצלנו קבוצה של שומרים, וגם להם אנחנו מקצים בית אחד.

אנחנו מטפלים גרעיני נחל. גרעין אחד כמעט כלו נקלט במשק, שני נמצא עכשיו במשק, שלישי הלך להר-אודם. הנוער נמצא היום בשני בנינים.

אמנם יש 40 יחידות דיור, אבל לאחר שמקצים לצרכים השונים, יש רק 25 משפחות. הבעיה העיקרית היא מבני ציבור, בעיקר מבנה נעורים שצריך לשמש את הגרעינים, את גן הילדים. אם יבנה, יהיו לנו 40 יחידות ונוכל להגיע ל-40 משפחות בישוב.

אנחנו מקבלים את החשמל מגנרטור, וזהו חשמל יקר. אנחנו אחד הישובים המעטים שעדיין לא חוברו לרשת החשמל הארצית.

א. נחמני: התכנון הוא שמגדל-שמט יעלה הקו לנוה אטיב.

יואל זיו: אנחנו יושבים במקום משנת 1971.

החקשורת היא בעיה כאובה. איננו יכולים לפעול בלי קשר טלפוני טוב. כדי לקבל הזמנה אנחנו צריכים לרדת לקרת שמונה. אנשים רבים לא מצליחים להגיע אלינו בגלל קשיי חקשורת. יש לנו שני קוים, אחד אלחוטי ושני רגיל. לפני שבועיים היינו מנותקים במשך 10 ימים, בשבוע שעבר תיקנו את הקו, ושוב מנותקים.

ביקשנו לסלול כביש עוקף, כדי שלא תעבור כל התנועה בכביש הפנימי של המשק.

במקום זה החלטנו הוא הכרחי. יש לנו הסקה מרכזית אבל היא עובדת על סולר. אנחנו צורכים בשנה סולר ב-400 אלף לירות לחימום ולגנרטור.

אבל בבעיה החשובה ביותר לנו כנראה שלא תוכלו לסייע: בזמן האחרון לא יורד די שלג.

ש. אבני: הבניין המרכזי היה ההתחלה של רמת-שלום, שלא קמה. הבניין נהרס על ידי מחבלים, רמת-שלום ירדה. כשהוחלט ליישב כאן מושב שיתופי, החלטנו לשקם את הבניין. למעשה כל הפונקציות של המושב נכללו בבניין זה, ונוסף לו הוקמו 40 בתי, שהם יפים אבל גם יקרים. כשדובר על בית הארחה, היה בירור אצל שר התיירות ביחד עם מחלקה להתיישבות, ורצו להשתמש בחלק מהבניין הזה לצרכי הארחה. הבענו התנגדות, אמרנו שזה צריך להיות מותנה בפתרון אחר לפונקציות שבניין זה נועד למלא. שר התיירות קבל דעתנו. חלק מההסכם קיים: חלקו של הבניין נתפס על ידי פונקציות משקיות. אבל לא דאגו לפונקציות הציבוריות כמו גן ילדים, צרכניה וכו'. ללינת אנשי המילואים אפשר להקצות מקלט או שטח אחר, ולא דירה שצריכה לקלוט משפחה.

י. בר-לבב: זה ישוב לא קונוונציונלי, והוא מוכיח שמוי שיתופי יכול לאפשר רבגוניות בתעסוקה וגם למשוך נוער ומשפחות. בעיקר מהווה המקום מקור משיכה לאוהבי סקי. באים הנה ישראלים וגם משפחות מארצות הברית, קנדה, אנגליה, צרפת.

יש הפרדה בין המשק והחברה שמחזיקה באתר. זו חברה של המשק אבל להסתדרות הציונית יש בה מניית הכרעה, בגלל העניין הציבורי במקום. בשבת היו בחומון כשמונת אלפים איש, וזו אחריות לא קטנה.

בשנה הבאה יקימו בנוה אטיב את הקונגרה הבינלאומי של עתונני הסקי, וישתתפו גם נציגים מהגוש המזרחי.

דיון עם נציגי הישובים ברמת-הגולן
(אילת השחר)

נציגי הישובים שנכחו בדיון: משה פלד, אודי נתיבי - בני יהודה; עדי כהן, מאיר דרורי - אבני איתן (תל זית); דורון שמואלי - אליעד; יצחק נס + רמת מגשימים; גלעדי שושני, אבנר דומני - שניר; אברהם ריפס - שעל; שמשון גלר, ציפי הראל, יהודה הראל - מרום גולן; נחי אלקיז - רמות; שמואל בר-לב - קצרין; יואל זיו, זאב גרינפלד - נוה אטיב; אהרן קריצי, ישעיהו פרי - ועד משקי הקיבוץ המאוחד. יעקב שגב - אילת השחר.

א. נחמני: חברים, משרד השכון, ועד ישובי הגולן, ישובי הגולן והמחלקה להתיישבות מארחים במשך יומיים את ועדת העבודה של הכנסת. בוועדת העבודה מצאה המחלקה להתיישבות סיוע רב לכל פעולותיה. אנחנו שמחים לבואם ולסיורם של חברי הוועדה ברמת-הגולן ומקווים שגם יתרגמו את התרשמיותיהם לטובת האזור בו הם מסיירים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: שלום לכולכם. התחלנו את הסיוע בדרום הרמה והגענו לפנות ערב לצפונה. אל החוויות והרשמים לא נדבר עתה. אנחנו רוצים לשמוע מכם, ממקור ראשון, על ההתקדמות שחלה אצלכם, על הקשיים שעדיין אתם נתקלים בהם, ובמה אנחנו נתבעים להטות אוזן ולסייע.

שמשון גלר: לאחר שעברתם היום בישובים, אין כאן צורך להאריך בשבתם של העושים במלאכה. אזכיר רק כמה עובדות. בשבע השנים האחרונות נעשה הרבה על ידי המדינה, אולי לא כפי שהיינו רוצים, אבל בכל זאת נעשה הרבה, נוצרה תשתית כלכלית טובה שעליה חיים היום עשרים ישובים, שהייצור שלהם הגיע בשנה שעברה ליותר מ-180 מיליון לירות. לפי תכניות המשקים לשנה הבאה נגיע לייצור של 215-220 מיליון לירות. מי שעשה את העבודה הם בראש וראשונה אנשי הישובים, אבל כאן יש להודות למוסדות שהקימו את התשתית. המוסדות הזו לציידנו, אחנו, לפעמים גם לפנינו. אני רוצה להודות לסוכנות, למשרד השכון, וכן למע"ץ, מקורות, חברת החשמל, שכולם ביחד עשו במלאכה. הסוכנות תאמה את הפעולה של הגורמים השונים, אבל בזמן האחרון קצת התרופף התאום.

לאחר שבע שנים של התיישבות ברמה, ושנתיים או שלוש שנים מאז דרשנו הכפלת האוכלוסיה ברמת-הגולן מאלף לאלפיים נפש, למעשה שילשנו את האוכלוסיה וכיום יש קרוב לשלושת אלפים נפש. עתה הגיע הזמן להציב יעד חדש ולחשוב על שילוש האוכלוסיה, תוך שנתיים או שלוש שנים להגיע ל-10 אלפים נפש ברמת הגולן. דבר זה אפשר לעשותו גם באמצעים המצומצמים של מדינת ישראל, שכאשר היא רוצה לעשות - היא מסוגלת לעשות. אמנם עדיין אין תשתית למספר כזה של אנשים, אבל אפשר יהיה ללכת בכל דרך מוכרת היום, כמו כפרים תעשייתיים, עיירות, הגדלת הישובים החקלאיים ויש גם מקום לתוספת ישובים, ולהגיע ליעד, אם יהיה אותו רצון טוב שהיה עד היום מצד המוסדות. טוב אם יהיה עם החאום ביניהם שוב יתהדק.

אמנם יש הבדלים בין הישובים, המצב שונה בישובים השונים, אבל אפשר לסכם את השנים. שעברו עד היום בכל הישובים שבביעות רצון.

יהודה הראל: המספר עשרת אלפים אוכלוסים יכול להשמע קצת חגיגי מדי, או עגול מדי, או תעמולתי. אבל אנחנו מתייחסים אליו ברצינות כאל מספר ריאלי. ואני רוצה להסביר למה הוא ריאלי. לאחר שיש שלושת אלפים אוכלוסים, הקליטה של שבעת אלפים הנוספים

תהיה קלה מקליטת הראשונים. השלב הראשון בהאחזות באזור הוא הקשה ביותר. אתם יודעים כמה עולה למדינת ישראל ליישב את חמישים המשפחות הראשונות בישוב וכמה עולה אחר כך להוסיף עוד יחידות שכונן בעיירה או עיר. אנחנו נמצאים בשלב הסיום של תשתית ההתפרשות בשטח. מה שעדיין עומד על הפרק הוא הפיכת ארבעה מאחזים לישובי קבע, תוספת מספר קטן של ישובים ואחר כך איכלוס במספרים גדולים יותר, כאשר האזור כבר מיושב, כבר מקובל כאזור התיישבות, אזור שיש בו חיים, אזור שיש בו תנועה. אנחנו יודעים שדרושות היו הרבה עשרות שנים של התיישבות בעמק החולה כדי שאפשר יהיה ב-1949 להקים במהירות את קריח-שמונה וחצור. נדמה לי שגם ברמת הגולן אנחנו עומדים כבר אחרי השלב הקשה ביותר. עדיין חסרה החלטת המדינה להפוך את המאחזים לישובי קבע. החלטה כזאת אינה כרוכה השנה בהוצאות גדולות. אנחנו מצפים מכך לעזרה בנושא זה, כדי שהמדינה תחליט שמאחזים אלה יהיו ישובי קבע והתכנון ייעשה עוד השנה.

באיכלוס יש שני תחומים: אמצעי ייצור ושכון. אם בכל חודש במשך 8 השנים שעברו היו טענות, הרי בכך הכל אין טענות. אני חושב שמעתה תעלה חשיבותו של השכון, פי המשך האיכלוס יהיה בצורה עירונית ותעשייתית ורק מעט בחקלאות. אנחנו קרוקים לסיום הפיתוח של ישובים חקלאיים, מעתה עיקר הפיתוח יהיה בישובים עירוניים ותעשייתיים. צריך להכין תכנית ולגשת מהר למלאכה. הונחה תשתית גם לישובים עירוניים. מה שהיה הצעה אחרי מלחמת יום הכיפורים, היום הוא כבר עובדה בשטח, יש כבר תשתית להקמת מרכז עירוני, ובשביל להגדיל אותו צריך יהיה רק להוסיף יחידות שכונן. העבודה הקשה של מיקום, הכנת תשתית, רובה ככולה כבר נעשתה. איכלוס נוסף פרושו בניית יחידות שכונן נוספות.

לפיכך אני מבקש להתייחס לתכנית בדבר עשרת אלפים אוכלוסים ברמת הגולן לא כאל סיסמה, אלא כאל דבר שצריך להתחיל בתכנונו המדויק - משרד השכון, המחלקה להתיישבות וגם משרד המסחר והתעשייה - ואז יתברר שאין זו מש"מה בלתי-אפשרית. כשם שבאו אלה שבאו, יבואו גם אחרים.

הוזכרה כבר תביעתנו להכפלת האוכלוסיה ברמת הגולן מאלף לאלפיים. אחרי המלחמה חבענו שלושה דברים: א. הכפלת האוכלוסיה - והנה הגענו לשילוש האוכלוסיה; ב. בניית מרכז עירוני - גם זה בהתחלת ביצוע; ג. הגנה-מרחבית - גם בתחום זה נעשו צעדים חשובים, אבל אפשר עוד לקדם גם את החלק הפסיבי וגם את החלק האקטיבי. החלק הפסיבי נפגע קשה בגלל הבעיות התקציביות של המדינה. בארץ הרבה דברים נעשים רק בעקבות לחץ של מאורעות מסוימים, כי אז לא יכולים שלא לעשות. כתוצאה משיטה זו, הדברים נעשים באיחור. בשטח הבטחוני רצוי לא להגיע למצב כזה. אם יודעים שהקמת מערכת גבול לגולן בדומה לזו שבגבול לבנון יכולה להציל חיי אדם, אין זה מתקבל על הדעת שהביצוע יהיה רק חלקי, בגלל סיבות תקציביות, ובגלל החלקיות יהיה ערכו מוגבל.

שמואל בר-לב: קצב הבנייה בקצרין עולה על כל מה שהכרנו

בישוב אחר ברמת הגולן, וזה דבר חיוני למרכז עירוני. אם קיבוץ של מאה משפחות הוא קיבוץ לא קטן ויש לו נתונים לקיום חיי חברה, ייצור ושרותים סבירים, והוא הדין במושב של מאה משפחות, הרי עיר שיש בה רק מאה משפחות היא מקום מסכן, שיש לו בעיות של שרותים ואינו יכול למשוך אנשים. למרכז עירוני דרוש גודל מינימלי כדי שיוכל להתחיל לחיות. כדי שהמקום יוכל להתקדם ולהתחזק, צריך להבטיח התחלה בהיקף ובקצב מתאים, דלהגיע בהקדם למספר כזה של תושבים שאנשים ירגישו את עצמם בטוחים, בישוב עירוני המספר של התושבים הוא שנותן בטחון, ו כדי שאפשר יהיה למשוך אנשים נוספים המרכז צריך להיות מסוגל לתת את השרותים הדרושים לתושביו ולהגיע לכך שיוכל לתת שרותים גם לאוכלוסיה סביבו.

מאז הדיון בכנסת לפני כחצי שנה, חל שינוי. כשרואים מאתיים יחידות דיור, זה משנה את התמונה. השאלה הגדולה היא מה יהיה בשנה הבאה, שמעתי שמדובר על מאה יחידות נוספות. כשדיברו על קצרין דיברו על עיר בגולן, אחר כך דיברו על מרכז תעשייתי עירוני. מחוכננות 8 שכונות, אם יוסיפו בשנה הבאה רק מאה יחידות, לא יגיעו אפילו למחצית שכונה. ישוב עירוני בסדר גודל כזה אינו יכול לקיים שרותים ברמה נאותה. אם מדובר על עשרת אלפים אוכלוסים בגולן, והתוספת לא תהיה בישובים חקלאיים, צריך לחשוב על קנה מידה שונה בבניית קצרין. מטרת הבנייה בקצרין היתה איכלוס מהיר של רמת הגולן, ובנייה של מאתיים יחידות השנה ועוד מאה בשנה הבאה אינה מספקת. מוכרחים להפנות משאבים כדי שכבר בשנה הבאה תהיה שכונה של 600-700 יחידות דיור ויתחילו החיים במקום. קשה להשלים עם תוספת של מאה יחידות בלבד. אם ב-78-1979 יהיו רק 300 משפחות, הרי זה קצב לא מספיק.

דורון שמואלי:

אני רוצה לעמוד על הבעיה של המערכות בישובים. בחלק מהישובים המערכות סגורות, בחלק אינן סגורות וקשה לדעת מתי ייסגרו. משרד השכון מבצע מה שהוא חייב לבצע במסגרת הסגירה של הישוב, כלומר, סגירת שכונים שהוא בונה. משרד השכון אינו סוגר את האזור המשקי. בענין זה יש סחבת גדולה. יש ישובים בני שבע שנים שעדיין אינן להם מערכת, אינן תכנות למערכת, והגדר פרוצה. לא יחזק שכמעט כל הישובים בעמק הירדן ובחולה יהיו סגורים והישובים ברמת הגולן, שהם קרובים יותר לגבול, לא יהיו סגורים. כשמתכננים ישוב קבוע, צריך לדעת שגרעין עולה כשיש מערכת סגורה, וזה כולל כביש, תאורה, גדר. צריך להזות גורם שיחאם בין משרד השכון, משרד הבטחון, חברת החשמל.

היו"ר ש.ארבלי-אלמוזלינו: שמעו שהנושא נמצא בטיפול ועושים את כל המאמצים כדי להשלים את העבודה.

אודי נתיבי:

הבעיה שלנו אינה זהה לבעיות של ישובים אחרים, אבל היא נדונה בוועדת העבודה. ב-6 בינואר קיבלנו את המסקנות של ועדת העבודה, ואני רואה המסקנות שחל שינוי מסוים בעמדת המוסדות, ישנם כמה דברים שהם לא ברוח הדברים שהיינו רוצים לראות במסקנות הועדה, וגם לא ברוח הדברים שאמרו חברי הועדה בדיון שנערך בכנסת. דובר על החכרת דירות לדורי-דורות. היתה הצעה של הסוכנות שלאחר שהאיש יושב במקום חמש שנים, תנתן לו אפשרות חכירה. זו יכולה להיות דרך טובה לאנשים שגרים בבני-יהודה. אנחנו רוצים שהיחס אלינו יהיה כאל מתיישבים במקומות אחרים, ואילו עד עתה התייחסו למתיישבים בבני-יהודה כאילו באו למקום רק כדי לקבל מקום עבודה במפעל או לתת שרותים לישובים שבסביבה, ולא מתוך רצון להתיישב ברמת הגולן, ככל יתר המתיישבים בגולן.

אמר כבר יהודה הראל, שהיום צריך לשים את הדגש על התיישבות עירונית יותר מאשר על התיישבות חקלאית בגולן. בנב יהודה הוא אחד הישובים העירוניים. אם יהיו תר אפשרויות לאנשים שירצו להתיישב במקום, נוכל גם להגדיל את מספר ת ולחרום למאמץ יישוב הגולן.

י קהילה טובים -
יסוקה נוספים. אם
ל בנקל לעבור
יש לו אפשרות
תו אם אינו

קשה מאד לך
בניגוד למה שנאמר בדו"ח של הועדה
חבר בקיבוץ אינו מתאקלים במקום
לעבודה אחרת. הוא חי בחברה ואינו
להחליף מקום עבודה. אדם שגר
מסחר או יש לו בעיות בעבר
בניגוד למה שנאמר בדו"ח של הועדה
חבר בקיבוץ אינו מתאקלים במקום
לעבודה אחרת. הוא חי בחברה ואינו
להחליף מקום עבודה. אדם שגר
מסחר או יש לו בעיות בעבר
בניגוד למה שנאמר בדו"ח של הועדה
חבר בקיבוץ אינו מתאקלים במקום
לעבודה אחרת. הוא חי בחברה ואינו
להחליף מקום עבודה. אדם שגר
מסחר או יש לו בעיות בעבר

אנחנו מבינים שבני-יהודה הוקם כמרכז כפרי, ויש הגדרות של המחלקה להתיישבות. אבל אי אפשר לחיות עם הגדרות אלו. צריך לתת אפשרות לחכור את הדירות אחרי שגרים בהן, לא שנה ולא שנתיים, אבל אם אדם חי במקום שלוש או חמש שנים, צריך ללכת לקראתו ולאפשר לו לחכור את הדירה, ואז יוכל גם להחליף את מקום העבודה. התנאי יהיה שמקום העבודה יהיה ברמת הגולן. ייבנו עוד מפעלים באזור. יש תכנית לבנות מרכז כלכלי של הישובים בסביבה, אני מקווה שזה ימלא את צרכי הישובים ויתן גם אפשרות לתושבים להיות חופשיים בבחירת מקום עבודה ובהחלפת מקום עבודה.

בנושא זה יש נסיגה מסוימת בהמלצות של ועדת העבודה, למרות שהסוכנות המליצה על אפשרות חכירה. בהמלצות נאמר כי יש לברר אם הדבר ניתן. אנחנו מקבלים את רוב המסקנות, אבל אנחנו רוצים שיהיה לאנשים במקום ברור שלאחר מספר מסוים של שנים תהיה אפשרות לחכור את הדירה. אם מקום העבודה מחזיק את האדם במקום ונותן לו זכות מגורים, הרי מי שאינו מרוצה ממקום העבודה אינו יכול להשאר קבוע ביישוב. צריך למצוא דרך לחיות גם עם העקרונות של המחלקה להתיישבות וגם עם צרכי הישוב ותושביו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
קיימנו דיונים רציניים ביותר בענין בני-יהודה. הדבר לא כל כך קל. המסקנות של הוועדה נחקבלו פה אחד, ואין בהן נסיגה אלא התקדמות. יחד עם שמירה על העקרונות שעליהם מבוסס המרכז הכפרי, אנחנו מציעים בכל זאת בדיקה מחודשת כדי לעשות אותם שינויים שהמציאות מחייבת. המלצנו לפני המחלקה להתיישבות של הסוכנות לבדוק גם את העקרונות וגם את השינויים שחלו מאז קמה בני יהודה. המלצנו שייבדק נושא התכירה. אני מקווה שאמנם ייבדק בנושא בגישה חיובית ויימצא פתרון. ברוח זאת התחייב גם מנהל המחלקה להתיישבות מר יחיאל אדמוני. אמנם החלטות ועדת העבודה אינן מחייבות, אבל ההחלטות שלנו הן בגדר המלצות למחלקה להתיישבות, ואני חושבת שהיתה בהן התקדמות ולא נסיגה.

יעקב שגב:
אני מטפל ביישובים הדרומיים של רמת הגולן. וקודם כל אני רוצה להגיד לכם ששליחי המשרדים ראויים לכל שבח על מה שהם עושים בחבל ארץ זה, הם עושים עבודה קדושה, במסירות ללא גבול. אמנם יש בעיות, יש דברים שטעונים תיקון, אבל מטפלים בהם.

אני רוצה לבקש מחברי הכנסת יתר מעורבות. איננו מציע שחברי הכנסת יבואו להתיישב ברמת הגולן, אבל אני מציע להחדיר את התודעה שחבל זה ראוי לפיתוח, אפשר לבוא אליו, אפשר לנסוע לטייל, אפשר לבקר. צריך להגיע לכך שכל איש וטוב בישראל, ולא רק אנשי המשרדים שעובדים לתפארת מדינת ישראל, גם אנשים אחרים יבואו לתת לציבור הרגשה ציונית חמה וטובה. אני מבקש בהזדמנות זו לקרוא לכם: אנא, בואו ושבנו עמנו בשבת, בחג או סתם ביום חול.

מ. דרובלס:
סיירנו היום בחמישה ישובים ברמת הגולן והלב התרחב ממה שראינו. על כך מגיע קודם כל יישר כח למתיישבים. כמובן שהמתיישבים לא היו מגיעים לתוצאות אלו בלי עזרת המוסדות, ולא רק העזרה החומרית אלא גם ליווי אישי של אנשים שעומדים בראש המוסדות, ובעיקר המחלקה להתיישבות ומשרד השכון. נכון שמבחינת השכון ההתקדמות ברמת הגולן היא די גדולה, יחסית לחבלים אחרים. אבל עיני לא היתה צרה אילו מצאתי היום ברמת הגולם מאתיים יחידות פנויות, כדי שאם יהיו אנשים שירצו לבוא לא יצטרכו לחכות לבתים. מוטב שהבית יחכה למתיישב. אני חושב שהוועדה תצטרך לתת על כך דעתה ולסייע למשרד השכון כדי שיוכל להגיע למטרה זאת.

גם למחלקה להתיישבות עוד נשאר מה לעשות.
עם ישראל קיבל על עצמו משימה כה חשובה כפיתוח חבל ארץ זה. ידוע לי
שמצמצמים את תקציבה של המחלקה להתיישבות. נדמה לי שגם בענין זה
יכולה ועדת העבודה להביע דעתה.

המדיניות של ממשלת ישראל כלפי ישובי רמת
הגולם והפיתוח היא לא די ברורה. יש הישג יפה של עשרים ישובים ברמה
שמונים שלושת אלפים נפש, כן ירבו. אבל הישובים הם קטנים. מהחלטת האו"ם
על הציונות יצא דבר טוב: ארבעה ישובים ציוניים, אבל בקשר לחלקם
עוד אין דעה ברורה. יש אמנם כל מיני פטנטים לשמות: מרכז עירונן, מרכז
כפרי, מאחז. מהו מאחז? זה ישוב או לא ישוב? אם החליטו להקים מאחז
ולבקש מאנשים לעזוב את בתיהם הנושנים, ואנשים נענו לצו השעה, הרי
מגיעה להם תשובה ברורה היכן יבנו ביחס.

אני פונה לוועד ישובי רמת הגולן: קבלו את
אחיכם הצעירים כשווי-זכויות, צאו אתם בקריאה שהישובים שיעלו יהיו
שווים לכל יתר הישובים. בל ניצור ישובים מסוג אלף וישובים מסוג בית,
כי כולם ביחד יבנו את הרמה. לא צריך לחכות להחלטה נוספת על הציונות
כדי להוסיף ישובים ברמה.

המחלקה להתיישבות של הסוכנות בדרך כלל
מקימה מרכזים כפריים על מנת שישרתו את האזור ההתיישבותי, או כדי
שאנשי ההתיישבות ימצאו בו פרנסתם עד שיקבלו את אמצעי הייצור. בבני-יהודה
הוקם מפעל כדי שאנשים יוכלו לעבוד ולהתפרנס. עד כמה שידוע לי, אין
היום אף איש מהישובים החקלאיים שעובד במפעל של תע"ש בבני-יהודה.
אנחנו צריכים להיות מעונינים שאנשים יגורו ברמת הגולן. פה אנחנו עדים
לתפעה מיוחדת שישובים חקלאיים יוצים שיקימו על ידם עיר, כדי להגדיל
את האוכלוסיה באזור. אם יש אנשים שרוצים לשבת בבני-יהודה, ואני מסכים
שצריך להתחייב לעבוד תקופה מסוימת במפעל, אבל לא חוזה לכל החיים, ואם
לאחר תקופה זו יעזוב העובד את המפעל אבל ירצה להשאר במקום, צריך
לאפשר זאת. אילו עבדו במפעל אנשי הישובים, אפשר היה להגיד שהוא תופס
מקום של אחרים. אבל המצב אינו כזה. נצטרך עוד לדון על בעיה זו בוועדת
העבודה. הייתי רוצה לשמוע גם דעתו של ועד ישובי רמת הגולן על איכלוס
בני-יהודה.

אני חושב שאבטא דעת כל החברים עם אומר
שנהיה לכם אווזן קשבת ונשמע לכם פה, כי עבודתכם היא עבודתנו והצלחתכם
היא הצלחת כולנו.

א. אבטבי:
התרשמתי מהסיוור. אני חושב שהיעד של
עשרת אלפים אוכלוסים ברמת הגולן בשנתיים
או בשלוש השנים הקרובות צריך להיות מקובל על ועדת העבודה. יש לאזור
כח משיכה וצריך לעשות הכל כדי להגיע ליעד זה. הייתי רוצה לשמוע ממר
אבני על תכנית משרד השכון לשנתיים הקרובות.

אם התפוקה החקלאית בישובי הגולן היא
200 מיליון לירות, זה אומר שהישובים יכולים לעמוד ברשות עצמם, וזה
משביע רצון.

בקשר לסידורי בטחון, הייתי מציע לוועד
להפגש גם עם ועדת הבטחון של המרכז החקלאי.

המחלקה מכינה בקורות קבע למאחזים, ואני
מאמין שאלה יהיו ישובים, ואפשר יהיה להקים עוד 2-3 ישובים.

אני סבור שבהמלצות הוועדה בענין בני-יהודה
יש התקדמות. מנהל המחלקה להתיישבות הסכים שועדה תדון ותמצא
דרך בה ילא יצא מהמרכזי אדם שגר תקופה מסוימת בעכו במקום.

י. כהן:
התרשמותי עמוקות מהייצור המשקי המואץ. מתברר שישובי רמת הגולן הם לא רק חגורת בטחון אלא חי הנושא את עצמו, וזה דבר חשוב מאד במדינת ישראל.

יש שלושה דברים שבמבט שטחי מעוררים מפטבנה. ככל הישובים יש תשתית של מבני ציבור, שהוקמה בהשקעה גדולה, והיום הרבה יותר קל להוסיף מאה יחידות לכל משק, יש גם נושא משקי וחברתי שיכול לשאת בכך. לכן חשוב לדעת מהן תכניות משרד השכון ברמת הגולן. ישוב גדול יותר מבטיח שרותים טובים יותר וגם יכולת עמידה. המגמה של המשקים להגיע לפחות למאה משפחות היא ברוכה. כשנסענו במרכז הגולן ראינו מאות אלפי דונמים שנדמה שאפשר להכשירם בהוצאה לא גדולה. לא שמענו על תכניות ההכשרה. אם יש באזור עד 800 מ"מ משקעים, זה אומר שהפלחה מובטחת בכל מקרה. לדעתי, לנושא זה הוקדש פחות מדי. שמענו שיש הצעה להקים שני ישובים במרכז רמת הגולן. צריך להאיץ את הכשרת הקרקע. אני חושב שבנושא זה לא די נעשה.

קבענו שייבדקו הקריטריונים לגבי מרכזים כפריים ועירוניים. הסוכנות היהודית חייבת למסור לוועדת העבודה את הקריטריונים, מי יכול לשבת במרכז, מי יכול להיות תושב קבע ולאחר איזו תקופה. המועצה האזורית עם ועד ישובי רמת הגולן ועם הסוכנות הם שצריכים לקבוע את הקריטריונים.

המעשה שנעשה בגולן הוכיח את עצמו והוא מחייב המשך בקנה מידה גדול.

ל. דיציאן:
בצדך אמרו שאתרי שקיימת תשתית הרבה יותר קל להגדיל את האוכלוסיה. אבל התרשמותי היא שבשטח החקלאי הדבר הוא כמעט בלתי אפשרי, ובכל זאת לא ראיתי באף אחד מהמשקים אפילו התחלה של מחשבה על תעשייה. (קריאות: יש הרבה מפעלים). אם חושבים על הגדלת הישובים, צריך לחשוב על תעשייה.

שמשון תנר:
יש מפעלי תעשייה במרום גולן, עין זיוון, מבוא חמה, חרוב, אפיק. תעשייה מחייבת בגרות מסוימת. לא הייתי מייעץ למשק בן חודש להתחיל בתעשייה. יש מחשבות על אזור אבוקדו לייצוא בעמק הבטיחה. יש מחשבה על תעשייה, יש רצון ויש תכניות.

יש ישובים שמדברים כבר על יציאה לביסוס, וזה לאחר 5 - 7 שנות קיום. בגליל העליון ובנגב ובהר יש ישובים בני 20-25 שנה שעוד לא רוצים לצאת לביסוס, ואילו אנחנו רוצים לצאת לביסוס.

השרות של אגד ברמת הגולן הלך ופחת. לאחר מסירת קוניטרה לסורים ירדו מ-6 נסיעות לשתי נסיעות ביום, ואילו המחירים עלו יותר מאשר באזורים אחרים בארץ. רמת הגולן אינה מוכרת על ידי אגד כאזור אחד. אין אף אוטובוס שחוצה את רמת הגולן כולה. קו כזה חשוב לנו כי להרבה משקום בצפון יש שדות בדרום. כל זה גורם הוצאות מיותרות למשקים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
נמצאים אתנו שני חברים מקבוץ שניר. אני רוצה להתנצל לפניהם שלא הספקנו, בגלל השעה המאוחרת, לבקר בקיבוצם, אף כי הביקור אצלם היה בתכנית. אתכם הסליחה.

אבנר דומני: המשק שלנו הוא אחד המשקים הוותיקים ברמת הגולן. יש לנו כמאה חברים. חלק מהשטחים שלנו בעמק וחלק ברמה. אחרי שבע שנים, גם מבחינת הסוכנות וגם מבחינת משרד השכון, הגענו לפיתוח מבני ייצור ומגורים. הבעיה התמידית היא הגידול הדמוגרפי. אמצעי הייצור והשכון מתקדמים יפה ואפילו מקדימים קצת את הגידול הדמוגרפי, וזה נותן תנופה לגידול המשק.

פ. גרופר: היו לנו ויכוחים קשים על בני-יהודה. זה לא טבעי לקשור אנשים לצמיחות למפעל מסוים, ורק כל עוד הם עובדים במפעל יוכלו לגור במקום. בהלצות הועדה כתבנו שצריך לבדוק את הקריטריונים, ולא נרפה מענין זה.

ראינו בסיור מסכת יצירה יוצאת מן הכלל, ובודאי שהיה זה אושר לחקלאים שבתוכנו. יש עוד הרבה לעשות בגולן, בעיקר במרכזים עירוניים. גם שם יצטרכו לבדוק את הקריטריונים להתיישבות.

אנחנו יודעים שבמקום שיש ריבוי רשויות, מישהו נופל בין הכסאות. מקנן בלבי פחד שהמתיישבים יפלו בין הכסאות של משרד השכון והמחלקה להתיישבות. אני מציע שועדת העבודה חתיחס לבעיה זאת.

יהודה הראל: הודינו לשני גורמים שמטפלים ביישובים ברמת הגולן, שני גורמים מהם אנחנו תובעים תביעות וחושבים שמגיע שיטפלו בנו. אבל יש עוד גורם שלישי - ועדת העבודה של הכנסת, שקיבלה על עצמה להיות ועדת-כנסת לענין הגולן. אני חושב שזה בזכות חברי הועדה ויושבת הראש שלה. אני מקווה שנמשיך לראות בועדה זו כתובת בשבילנו, נוסף לשני הגורמים שכבר הזכרתי.

ש. אבני: אנא תשכים לדברי יהודה, אנחנו בסך הכל מקיימים יאת תפקידנו. אנחנו מלווים, מפתחים ומקדמים את ישובי רמת הגולן. עברנו תקופות שונות וקשות, ובסך הכל מודים גם החברים שאין במה להתבייש, כמו עשרים ישובים משגשגים, יש ישובים יותר גדולים ופחות גדולים, יותר חזקים ופחות חזקים. אם חברי הכנסת שמו לב, הרי כשמדברים על מקרו, יש אחידות דעים שנעשה הרכה, כשיורדים למיקרו מסתבכים במכשול זה, בתקלה זו או אחרת, ב"אבל" זה או אחר.

אני חושב שהמספרים והעובדות בשטח מוכיחים שמבחינת בנייה אפשר להכפיל את האוכלוסייה וגם יותר. חבר הכנסת דרובלס אמר שטוב שיחכו מאתיים דירות למתיישבים - יש יותר מזה. ולא חשוב לי אם זו יחידה גמורה או יחידה בתהליך בנייה שתהיה גמורה בעוד חודש. יש גם יחידות שלא משתמשים בהן לצרכים להם נועדו. במקרה שכבר נבנה ובמה שייבנה תוך ארבעה חודשים אפשר להכפיל את האוכלוסייה.

נדמה לי שאפשר לומר על דעת הכל, שהבנייה היא ברמה גבוהה ביותר. רוב ישובי רמת הגולן הגיעו תוך 6-7 שנים לרמה שיישובים אצרים בארץ לא הגיעו אליה במשך 25-30 שנה. כשמדברים על משאלות, יש לזכור שיש בארץ עוד אזורי התיישבות. אין זה האזור היחידי שבו מדינת ישראל צריכה לעשות מאמצים. ובכל זאת ניתנה עדיפות גבוהה לרמת הגולן, ואני מקווה שזה גם יימשך.

אינני יכול למסור נתונים על תכניות משרד השכון בטרם הניח שר האוצר את התקציב על שולחן הכנסת. אין זה סוד שהתקציבים של משרדי הממשלה קוצצו הרבה, וזה לא פסח גם על משרד השכון. כבר פורסם שהתחלות חדשות בבנייה של משרד השכון בשנת 1976 יהיו בערך חצי מהמספר שהיה ב-1975. ואף על פי כן בהצעות שלנו ליישובים ברמת הגולן כמעט לא יהיה שינוי לעומת 1975. זה באשר ליישובים קיימים. אשר ליישובים החדשים: אני צועד וקשת מתקציבים ל-1975, בית-זית מתקצב ב-1976. אנחנו פועלים לפי החלטות הממשלה.

קצרין. הכותרות המרעישות שנישרו שמשרד השכון לא מקיים הבטחות, לא היו מוצדקות. הכל נמצא בהפעלה. לא באמצעות כותרות אפשר להשיג הישגים. 300 יחידות במקום חדש זה היקף גדול. כשאנשים יצטרכו להרשם ולתת תשלום ראשון, נראה אם המספר מספיק או לא.

משרד השכון אינו אחראי למערכת בטחונית. הכתובת בעניין זה הוא משרד הבטחון. בשלב ראשון יש יד אחת מרכזת, אבל האחריות היא לא על משרד השכון.

בני-יהודה איננו מרכז עירוני, הוא הוקם כמרכז כפרי גושי שצריך לשמש את המושבים בסביבה, ומבחינת השרותים גם את הקיבוצים. בישוב זה יש חידוש - מפעל של התעשייה האוירית. אבל ביסודו של דבר זה ישוב סגור.

פ. גרופר: איך אתה יכול לסגור מפעל של מאתיים משפחות, שרוצים עוד להגדיל אותו?

ש. אבני: לא ידועות לי תכניות להגדלה. כשהיה על כך דיון, יהיה לנו מה לומר. לא ידוע לי שלתעשייה האוירית יש סמכות להחליט על הגדלת ישובים. מבחינת איכלוס היתה זו שגיאה שלא הושיבו שם גם אנשים שמשרתים את האזור הכפרי. אילו נעשה כך מלכתחילה, היה איזון. אם יש בבני-יהודה אנשים שקיבלו דירות שרות מטעם התעשייה האוירית והם נפלטים מהעבודה במפעל ובכל זאת רוצים להשאר ברמת הגולן, הרי קצרין היה התשובה, והיא קרובה. תהיה זו שגיאה לאבד את האופי של בני-יהודה.

א. נחמני: אני רוצה לציין כי השיטה שלנו בהקמת הישובים ברמת הגולן הביאה לכך שישובים לאחר 5 - 6 שנים באים ומודיעים שהם מרגישים עצמם ראויים לצאת לביסוס, דבר שלא הצלחנו להשיג בישובים אחרים אחרי 15 שנים. שיטה זו מחייבת אמצעים, שהענקנו באופן מאסיבי לישובי רמת הגולן. לאחר שהשיטה הוכיח את עצמה, המסקנה היא שצריך להמשיך באותה שיטה של פיתוח גם להבא.

כולנו רואים שברמת הגולן יש עוד הרבה לעשות ואפשר עוד הרבה לעשות, חייבים הרבה לעשות. הזכרתי את שיטת הפיתוח עד כה, צריך להיות מקובל על כולנו - בסיוע נמרץ שלכם - שקצב הפיתוח בשנה או בשנתיים הבאות יהיה דומה לקצב שהיה. חייבים לפעול בכל האמצעים ובכל הדרגים למען פיתוח מוגבר ומואץ של ישובים נוספים. הישובים מוכרחים לקום באזור זה בקצב יותר מהיר מאשר באזורים אחרים. ההעדפה שהיתה עד כה התבססה על אילוצים ידועים, שטרם התבטלו אלא אף התגברו. אי אפשר לדבר על הרפיית קצב אלא על הגברתו.

יתכן שבגלל מיגבלות תקציביות צריך יהיה לחשוב על שינוי שיטה, בנייה אחרת, אמצעים אחרים, אבל כל זה במגמה של פיתוח מואץ.

תעשייה. בחוברת שקיבלתם תוכלו לראות שברמת הגולן אין ישוב ללא תעשייה.

גם אנחנו עדיין לא יודעים מה יהיה תקציבנו בשנה הבאה, ואולי אחת תוכלו גם לסייע לנו. יושבים כאן חבלי כנסת שהם חברים גם בוועדת הכספים. אני מקווה שתסייעו לנו להשיג את האמצעים הנאותים כדי שנוכל לעשות מה שיש ביכולתנו לעשות מבחינת תכנון וכלים.

היו ר. ש. ארבל-אלמוזלינו: אני מודה בשם כולנו למר אבני ולמר נחמני על כך שאיפשרו לנו להנות מיומיים ברמת הגולן. אנחנו עושים בכנסת עבודה אפורה מאד, טוב קצת לצאת ולהתרשם מן הרוח החלוצית בהגשמת הציונות הלכה למעשה, לראות אנשים צעירים שלקחו על עצמם משימה כבדה מאד ויכלו לה. לנו זה מקור עידוד וכח, יותר לנו מאשר לכם, כביכול באנו לתת לכם עידוד, ואנחנו יוצאים מעודדים.

אחרי כל הבקורת שמטיחים במשרד השכון ובמחלקה להתיישבות, טוב לשמוע גם כמה מלים טובות מאנשים שנהנים משרותי המוסדות הללו. בביקורים קודמים של ועדת העבודה ברמת הגולן שמענו בקורת על המוסדות, סימן הוא שכשיש טענות אין מסתירים אותן.

אנחנו נוסיף להיות כתובת לישובים של רמת הגולן, ליושבים בה ולא לה שישבו בה מחר. נטפל ברצון בכל הבעיות שנוכל לטפל בהן ונסייע ככל שנוכל.

התרשמנו באופן חיובי מקצב הפיתוח המשקי וגם מקצב הבנייה, והיינו רוצים להגביר עוד את הפיתוח. כאזרחי המדינה וכחברי הכנסת אנחנו רוצים בגידול האוכלוסיה ברמת הגולן, אולי יותר מאשר מתיישבי רמת הגולן. זהו אזור רגיש, צריך לתת לו עדיפות ולחזקו. זוהי חגורת הבטחון של ישובי הצפון ומוטלת עלינו חובה לחזק את החגורה הזאת.

להגביר קצב פרושו להגדיל תקציב. כדי שאפשר יהיה ב-1976 לבנות אותו מספר יחידות דיור שנבנו ב-1975, בוודאי דרוש תקציב גדול יותר.

שני הגורמים העיקריים - המחלקה להתיישבות ומשרד השכון - עושים עבודה משותפת ותאום הפעולה הוכיח את עצמו, רואים את פירותיו. ומה לנו כי נליץ על העדר תאום והעדר כתובת. יש כתובת ויש שיתוף פעולה. לעתים יש גם ויכוחים בין שותפים, אבל העבודה היא משותפת והרצון לפתח את הישובים ברמת הגולן הוא משותף.

לא חשבתי שגם המחלקה להתיישבות תגיד שאין תקציבים. חייבת המחלה למצוא תקציבים, אינני יודעת מנין, כדי שתוכל לעמוד במשימות, להכשיר קרקע לישובים נוספים ברמת הגולן, כדי שכאשר תהיה החלטה על הקמת ישובים חדשים - ואני בטוחה שתהיה החלטה כזאת - תהיה קרקע מוכנה.

לבנים הצעירים בהאחזויות ברמת הגולן אני רוצה להגיד, אני בטוחה שתלכו בעקבות הבנים הבוגרים מכם, תעמדו איתנים, תקימו ישוב קבע, ותחילו גם אתם לדאוג לישובים חדשים. אתם נמצאים במשפחה טובה ואיתנה, ותרגישו טוב.

אני חושבת שהיעדים שהציבו להם הישובים הראשונים ברמת הגולן לא היו מוגזמים, עובדה שהגיעו אליהם. אם הציבו להם יעד שיהיו תוך 3-4 שנים 10 אלפים איש ברמת הגולן, הרי הוא ניתן להשגה, ועל כולנו לסייע בהגשמת היעד הזה. עלינו כחברי הכנסת וחברים בוועדות הכנסת מוטלת גם החובה לסייע לגורמים המיישבים.

אני בטוחה שממשלת ישראל תעמוד במדיניותה לגבי רמת הגולן ונוכל להגיע ליעדים שהצבנו לעצמנו. ככל שנהיה חזקים יותר, נוכל גם להתקרב לשלום.

מבוא-חמה

א. נחמני:

חברים, עברנו את רמת הגולן מדרום ועד הצפון הגבוה - החרמון, ועתה אנחנו נמצאים במבוא חמה. עברנו בחלק הדרומי שנגמר ברמת מגשימים, עברנו בחלק המרכזי שמרמת-מגשימים ועד עין-סיוון וראינו שהוא ריק מישובים, עברנו בחלק הצפוני אשר בו 5 ישובים. בפיתוח הגולן התחלנו בדרום, בגלל פוטנציאל קרקע ומים ואקלים נוח. פיתחנו בצפון כי בסקרים ראשוניים ראינו שם אפשרויות פיתוח. עכשין עומדים לפתח את המרכז. התכניות שלהן בחלקן כבר מגובשות ובחלקן נמצאות בגיבוש סופי.

יש הצעה להוריד את מעלה גמלא לבטיחה. ההצעה הזאת טרם אושרה. בבטיחה יש שטחים ראויים לעיבוד, התכנית היא לגדל אבוקדו לייצוא, המים ימוצאים מהירדן או מן הכנרת.

מורדות אושר כישוב, אבל עדיין לא אושר המיקום.

גשור - ישוב בבנייה. אומרים שביוני-יולי יאכלסו אותו. הגרעין קיים וישוב באופן זמני בגינת. הקיבוץ הארצי הביע משאלה להעלות עוד ישוב אחד שיהיה שכן לגשור. יש מקום להקמת ישוב חקלאי נוסף בשכנות לגשור.

המקום לאניעם כבר אושר. משרד השכון מטפל כבר בבנייה.

יונתן מיועד לעלות לתנוריה, בינתיים הוא יושב בתל-פארס. יש הסכמה של פיקוד צפון, שלאחר שיוקם המיקלוט הראשון אפשר יהיה להעביר את השקוביות ולתת למקום צורה של ישוב. קשת - הגרעין שוכן היום באופן זמני בחושניה. משרד השכון מתחיל בבניית הישוב.

יש פוטנציאל לישוב נוסף במרכז הרמה. הועדה הביין-התיישבותית תחליט איזה ישוב יעלה, כי מדובר על ישוב חקלאי. בגלל התנגדות למיקום דחינו הקמת כפרי-תעשייה נוספים. יש הצעה להקים כפ"ת נוסף שיהיה שכן לאניעם, אבל עדיין לא הוחלט על כך.

אמרנו שבדרום נוצל כל הפוטנציאל החקלאי היצרני. שבנו ובדקנו את הצפון, ויש עכשיו הצעה להקים מספר כפ"תים בצומת ווסט, כי בצפון יש רק קו אחד של ישובים שאין לו גיבוי. יהיו עוד 3 כפ"תים ומרכז שרותים משותף להם.

אני יכול לומר במידה גדולה של וודאות שאפשר יהיה להבטיח לישובים גם שטח חקלאי, עדיין אינני יודע מה יהיה היקפו, כי אפשר למצוא באזור זה עוד שטחים ראויים להכשרה ולעיבוד חקלאי.

הצעה זו לפיתוח נוסף הוגשה להנהלת המחלקה התיישבות והיא נמצאת בשלב של עיבוד מתקדם, הכנת נתונים והצעות לביצוע. ההצעה שלנו מקובלת על המחלקה והתחילה בנייה של גרעיני התיישבות.

אם יש גרעין רציני, צריך לאפשר לו לשבת מיד בגולן, ואם אפשר קרוב למקום שמיועד לישובו, להשתדל לתת לו לבנות במו ידיו את ישובו, הכשרת הקרקע, בניית המשק, התחלת עיבוד השטחים המיועדים. זה דורש השקעה לא קטנה. שקובית עולה כ-70 אלף לירות, בלי שרותים. אבל זוהי אפשרות של חיים טובים לגרעין במשך מספר שנים עד שיקום לו ישוב קבע. בתקופה זו הוא מכיר את המקום, נקשר אליו.

ש. אבני:
תכנית המיתאר שלפניכם מתואמת עם הגורמים השונים.
יש צוות משותף בראשותו של פרופסור אילן, שהוזמן
על ידי ארבעה גופים: משרד הפנים, מינהל מקרקעי ישראל, משרד השכון,
המחלקה להתיישבות. אנתנו עומדים בשלבים סופיים של הכנת תכנית מיתאר.

לא רק שהצוות מתנגד למיקום הכפ"חים, ללא קשר
עם זה היתה התנגדות של משרד הפנים, שנתמכה במשרד השכון, ובסופו של דבר גם
פדפ. רענן וייץ קיבל תפישה זאת. התפישה שלנו היא בעד ריכוז ולא פיזור
הכח, לא נצטרך לבנות תשתית נפרדת לכפרים כאלה אלא זה יהיה מושתת על
אזור התעשייה של קצרין. בנייה על תשתית מוכנה תקטין הוצאות, תגדיל
אפשרויות תפעול וריכוז כח אדם.

היתה תביעה של משרד הפנים להזיז גם את אנניעם,
אבל בזה לא תמכנו. החלו כבר הכנות בשטח בשביל אנניעם, וסברנו שכל שינוי
עלול לפגוע בגרעין הזה.

במהלך הסיור פעמים רבות שמעתי שיש רצון
לפעולה מהירה, ואז חוזרים לפטנט ישן של מבנים זמניים. אנחנו מתנגדים
לזה, אלא אם כן המבנים האלה יוקמו במקום הקבע והבנייה תהיה בטחונית.
פיתחנו שקוביות בטחוניות, בעזרה ובלחץ שלנו הגיעו לפיתוח שהוא מאושר על
ידי צהל, וסולל בונה פיתוח ביוזמתו במקביל בוקיב בטחונית. אם יש גרעין
של 30-40 אנשים צעירים, ויש החלטה על מקום קבע, אפשר להעמיד במקום 20
קוביות בהן יגורו בתקופה שנבנים הבתים במקום, ולאחר מכן יוכלו לשמש
גרעינים, מתנדבים, אנשי מילואים.

נדרמות הדיור, התשתית ומבני הציבור ברמת
הגולן הם מעל המקובל באזורי התיישבות אחרים בארץ, רצינו שזה ישמש
כח משיכה לבוא לרמת הגולן. זהו הריץ שהמדינה נותנת כדי לפתח אזור
שהיא מעוניינת בפיתוחו.

צ'ו צ'ו:
במשק מבוא-חמה יש 240 נפש, 50 ילדים.
במשק שלוש קבוצות עיקריות: 60 עולים חדשים
מאוסטרליה ואנגליה, ישראלים שהיו חברים בגרעיני נחל, בני משקים. המשק
הוקם על ידי בני משקים, הקבוצה הראשונה גייסה חברים נוספים ממשקים.

כל הציבור גר בבתים שמשרד השכון בנה ועובד
באמצעי ייצור שהסוכנות יצרה. אני חושב שאין על מה להתלונן.

הייצור המתוכנן לשנה - 11 מיליון לירות.
ענפים עיקריים: גידולי שדה, מלפפונים לזרעים, בננות, בעלי חיים - הודיה,
בקר, דגים. ביקרתם במפעל של המפעל. יש לנו גם מסגריה לא קטנה.

כיום לא חסרים לנו מקומות שכון. לפני כחצי
שנה ממחלקה להתיישבות השיגה את משרד השכון, היום משרד השכון משיג את
המחלקה להתיישבות. נבנו 143 יחידות דיור, שעד מאי יהיו חפוסות.
אני מקווה שתוך שנתיים הסוכנות תשיג את משרד השכון, ושוב יהיו אמצעי
ייצור יותר מבתים, וחוזר חלילה. תכניות לא חסרות לנו.

התקציב הולך ומצטמצם, אבל אני מקווה שגם
בתקציב שיהיה נוכל להסדר בעזרת התנועה ואמצעי הייצור שאנחנו מתחילים
לייצור בכוחות עצמנו.

היו לי תאטרונים-אלמנטליות: אני רוצה בשם כולנו להתייחס לאיחוד
למשרד השכון, למחלקה להתיישבות, להתיישבות, להתיישבות
אחרונות התיישבות חברים מבוא-חמה. אמונתם: אין מה להתלונן. ליד אילן

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני רוצה בשם כולם להודות למאמצים שלנו: למשרד השכון, למחלקה להתיישבות, ואחרונים אחרונים חביבים חברי מבוא-חמה. אמרתם שאין לכם מה להתלונן. לנו אין להתלונן על הסיוע. ראינו את הנפלאות שחוללו הבתורים הנפלאים האלה ברמת הגולן. אנחנו חוזרים ובאים לאזור זה כי התקשרנו אליו, אלחנו רואים בו שגשוג כלכלי וחברתי, וזה לנו מקור עידוד.

יש לציין בהערכה את שיתוף הפעולה בין שני הגורמים ונקווה שתמשך ביניהם התחרות הבריאה.

ההישגים רבים, אבל עדיין הרמה מחכה לאנשים, עדיין המלאכה רבה, והזמן קצר. לאחר שקיים ברמה יסוד איתן, אני חושבת שהמשך ההתיישבות יהיה קל ומהיר יותר.

נאמל לכולכם חזק ואמץ. אהבתנו וברכתנו ילוו

אתכם.
